

ТАМО ГДЕ ЈОШ ЦВЕТАЈУ БОЖУРИ

Што год да се догодило 17. фебруара, то сигурно не значи крај постојања Срба на Косову и Метохији, већ почетак дуге борбе за потпун повратак државе Србије у своју јужну покрајину. Стога јединствена државна и национална политика мора да обезбеди нормалан живот за све грађане Косова и Метохије који признају српску државу и омогући Србима да чувају своју културу и корене на том простору.

Снег, мраз и сумаглица прекрили су Косовско Поморавље 17. фебруара, али у душама косовско-поморавских Срба већу студен од страшне зиме ствара најавна проглашења независности у косовској скупштини. Немир, ишчекивање и пркос угледали смо већ на лицима десетак младића на улазу у село Кормињане. Они су пажљиво осматрали ко то све долази у њихово пребивалиште. У самом селу живот се, на први поглед, одвија нормално. Продавнице раде, људи ужурбано обављају своје послове, док се комшије довикују и поздрављају.

Само што смо ушли у дом породице Петковић, наш пријатељ Трајан, његова супруга Миланка, син Душан и ћерка Кристина без питања нам одговарају: „Остајемо овде“. Како кажу, стрепе да ће Албанци из оближњих места кренути и у српска села да славе и да би пут који повезује Косовско Поморавље са Србијом могао бити пресечен. Ипак, страха нема, навикли су ови људи да се боре са невољама, притисцима и претњама свих врста.

СРБИ ИЗ ШИЛОВА

На свим кућама и радњама поред магистралног путу Бујановац–Ѓњилане постављене су албанске, америчке, турске, британске и француске заставе. До скоро је било незамисливо видети француске заставе на Космету, зато што су они сматрани за „вековне пријатеље Срба“. Времена се мењају, што потврђује и изглед некадашњих српских села Петровце и Добрчане, у којима данас живе само Шиптари. Наш возач Горан Станковић објашњава да Срби из дана у дан живе под притиском да продају своју земљу поред главне магистрале, која нас, после десетак километара кроз шиптарска насеља, доводи у српско село Шилово.

Протест у Ранилугу

БИСТА КНЕЗА ЛАЗАРА

На брду изнад Шилова издиже се црква светог Марка, а поред ње споменик кнезу Лазару. Грандиозна статуа красила је некад центар Гњилана, али су је Албанци, у свом рушиачком походу, срушили камионом и оштетили. До пре пола године биста је била депонована у америчком кампу Монтид у Гњилану (некадашња касарна Војске Југославије). „У селу смо се сложили да је бисти место овде“ – говоре Шиловљани – „па смо је пренели и ту поставили, тако да се сада види и из далека и са свих страна“. Рањена и оштећена, биста кнеза Лазара сада достојанствено из Шилова гледа према месту погибије српског владара – селу Прилепац.

Зоран Ристић из Шилова

У овом селу, удаљеном два километра од Гњилана, заустављено је дивљање побеснеле албанске руље 17. марта 2004. године. Шиловљани су се сами одбранили, уз немо присуство припадника Кфора који нису имали никакве инструкције из Приштине. Албанци су одустали од напада на места где су Срби већина. Ипак, епилог те последње албанске офанзиве јесте да Срба више нема у Гњилану, иако су они тамо, до доласка међународних снага, чинили половину становништва.

У Шилову данас живи око 2.500 људи, који су раније, углавном, радили у фабрикама, а данас се претежно баве пољопривредом. У свом атару имају преко 500 хектара обрадивог земљишта и релативно добре услове за живот – амбуланту, банку, дневну болницу, средњу и основну школу, али и атрактивне кафиће. Поносе се и са седамнаест ћака првака. Нажалост, изградња дома културе и спортског *балона* је започела, али није завршена.

Осећања мештана Шилова на дан проглашења независности у косовској скупштини Зоран Ристић описује речима: „То вам је исто као да вам је не-

ко најмилији тешко болестан. Гледате како се мучи, а лека и помоћи нема. Онда се привикнете на сурову стварност и схватите да живот мора да иде даље. У сваком случају, док је Србија са нама овде, бићемо и ми на Косову и Метохији”.

Власник „Радио Макса“ Зоран Максимовић каже: „Данашњи дан треба најпре психички поднети, а за касније ћемо видети.... Селити се нећемо, мада имамо много питања и дилема. Да ли ћемо прелазити административну линију или праву границу, хоћемо ли возити кола са српским таблицама?“ Са тим ставом слаже се и некадашњи посланик Љубомир Станојковић који тврди: „Све више баријера биће између државе Србије и Космета”.

Према речима Срба из Шилова, највише се уздају у себе, у упорност који су стекли пружајући отпор протеклих година. А остали су и без петорице мештана, које су Албанци пре неколико година киднаповали и убили. На њихову одлучност не утиче ни то што су од осталих српских енклава прилично удаљени. Одлучи Срба да на овим просторима остану допринела је и посета председника Републике Србије Бориса Тадића 2005. године. Он им је тада јасно поручио: „Шилово, али и цело Косово и Метохија, део су Србије, и то је мој став и у Београду и у Приштини, и у Шилову и где год да се налазим. Хвала вам што сте овде, што поштујете наше обичаје и језик, и што чувате нашу културну баштину”.

ПОВРАТАК КОРЕНИМА

Житељима Косовског Поморавља помоћ су пружили многи добри људи из Србије. Међу њима је и менаџер енергетике Драган Живковић. У овим судбоносним тренуцима дошао је у Шилово са жељом да пронађе корене своје породице, која се пре двеста година одселила у Печењевце код Лесковца. Како се у ОШ „Вељко Дугошевић“ греју на дрва, Драган Живковић одлучио је да се у школу и у одељење косовско-митровачког факултета уведе систем централног грејања.

Сложна тринаесточлана породица Станојковић симбол је српске постојаности у Шилову. То што у истој кући живе четири генерације не смета Станојковићима да вредно раде пољопривредне и сточарске послове. „Ово је тешко време” – каже осамдесетпетогодишњи Станко Станојковић – „али се из ове коже не може. Где се човек роди, ту му је и најбоље”. Његов син Вељко са огорчењем прича да све што произведу морају да продају Шиптарима у пола цене, јер у Србији, која није тако далеко, то не могу, не због Унмика, већ српских царинских прописа. Члан треће генерације Станојковића, унук Горан, нема дилему око избора места за живот, па наглашава: „Овде желим да останем, али потребна су улагања, отварање нових радних места за омладину”. Деда Станко често узме своје праунуке у крило и прича им о српској прошлости. Види се да је поносан на отресите дечаке Александра, Драгана и Милана, који су добри ћаци, а често му помажу и око кућних послова и пољопривредних радова.

МИТИНГ У РАНИЛУГУ

Ранилуг је насеље на десној обали Биначке Мораве, у подножју Прешевске Црне горе. Име му, по предању, потиче од раног листања шуме – луга. Први пут се помиње у писаном документу из 1258. године. Раније је село било познато по гајењу конопље и ужарству. Предвиђено је да Ранилуг буде српска општина на Космету, пошто око њега гравитира приближно 35.000 људи из српских села Глоговце, Доње и Горње Кормињане, Доморовце, Кршљанци, Горње и Доње Дреновце, Велико и Мало Ропотово, Томанце, Панчело, Божевце, Трајановце и Одевце. У Ранилугу се налазе дом културе, пошта, здравствени центар и ветеринарски пункт, а 2005. године у њему је формиран и кошаркашки клуб „Божур”.

БЕЗ СТРУЈЕ

Као и целој јужној српској покрајини и Косовско Поморавље има проблема у снабдевању електричном енергијом – пет сати без струје и сат са струјом. Становништво се испомаже агрегатима, које има већина домаћинстава. Стога је, средином јануара, Министарство енергетике и рударства Владе Републике Србије понудило Унмику донацију од 25.000 мегават-сати електричне енергије, како би се побољшало снабдевање 12.500 српских и 5.000 албанских домаћинстава. На ову понуду још нема одговора.

Од директорке ОШ „Вељко Дугошевић” у Ранилугу Љиљане Кузмановић сазнајемо да ову школу, једну од најстаријих у Србији, која је са радом започела још 1858. године, похађа 336 ученика из Ранилуга, Доњег Кормињана, Доморовца и Кршљанца. „Не може се рећи да деца нису трауматизована” – каже Љиљана Кузмановић – „родитељи их доводе у школу, али добро је што се у последње две године ниједна породица није одавде одселила”.

Саветник у школској управи Драган Серафимовић тврди да и образовни процес оптерећују бројни проблеми. Настава је редовна, иако су места са српским школама у непријатељском окружењу. Нажалост, по речима Серафимовића, један број наших просветних радника прихватио је одређена новчана средства и од Унмика и тако нанео штету српским националним интересима. Од 2004. године у Ранилугу ради и иступено одељење Филозофског факултета у Косовској Митровици – катедре за српски језик и књижевност, енглески језик и књижевност, које броје 270 студената.

Ученици осмог разреда Основне школе „Вељко Дугошевић“

зависности и поручили да никад неће признати лажну државу Косово, њене институције власти на чијем су челу осуђени терористи. Говорили су начелник школске управе Живорад Томић, др Ђорђе Андрејевић и шеф канцеларије Министарства за КиМ Ненад Карић. Том приликом позвали су српски народ да остане на својим огњиштима и истраје у одбрани тог дела наше отаџбине. „Могу нам Космет на силу узети“ – рекао је Ненад Карић – „али то нећемо никад признати и кад-тад, даће Бог, поново ћемо га вратити матици“.

По повратку из Ранилуга сачекали су нас косовски полицајци, наоружани до зуба. Пола сата претресали су наш аутомобил, нишких регистарских таблица, и постављали бројна питања. Дуго су гледали записе дигиталног фотоапарата са митинга у Ранилугу и беретку са грбом Србије. Прошли смо, овога пута.

Извесно је да ће свакодневним притисцима и претњама Шиптари покушати да Србе отерају са Космета. Али, Срби су чврст народ, њихова истина је дубоко укореењена у косовском бићу и они неће дозволити да се на Косову порази идеја међународне правде. Кажу да су баш Срби са Космета смислили изреку: „Ничија није горела до зоре“.

Што год да се догодило 17. фебруара, то сигурно не значи крај постојања Срба на Косову и Метохији, већ почетак дуге борбе за потпун повратак државе Србије у своју јужну покрајину. Стога јединствена државна и национална политика мора да обезбеди нормалан живот за све грађане Косова и Метохије који признају српску државу и омогући Србима да чувају своју културу и корене на том простору. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Деда Станко Станојковић са праунуцима Александром, Драганом и Миланом

Ранилуг је мирно дочекао дан када је у Скупштини Косова проглашена независност. Мештани наглашавају – није то први пут у историји да Србији отимају Косово и Метохију. И да се сваки такав чин, пре или касније, завршио повратком Космета у окриље матичне српске државе.

У Ранилугу је тога дана боравио министар енергетике и рударства Александар Поповић и пружио подршку Србима у Косовском Поморављу. И остали министри Владе Републике Србије били су тада на Космету како би међународној заједници јасно поручили да Србија не признаје нелегално отцепљење покрајине.

На митингу у Ранилугу окупило се неколико хиљада људи Косовског Поморавља, који су енергично одбацили декларацију о не-